

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 1.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.1.8>

УДК 351: 342.7

Н. В. Бондарчук,

д. держ. упр., професор,

завідувач кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0418-5239>

Ю. І. Францен,

аспірант спеціальності «Публічне управління та адміністрування»,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-9187-4705>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

N. Bondarchuk,

Doctor of Science of Public Administration, Professor,

Head of the Department of Management and Public Administration,

Dnipro State Agrarian and Economic University

Yu. Francen,

Postgraduate student of specialty " Public Management and Administration",

Dnipro State Agrarian and Economic University

THEORETICAL BASIS OF THE MECHANISM FOR PROTECTION OF HUMAN RIGHTS IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM

Метою даного дослідження є аналіз теоретичних основ, сутності та механізму захисту прав людини в системі публічного управління України в сучасних умовах. Констатовано, що механізм захисту прав людини є фундаментальною складовою демократичного розвитку України. Його ефективна реалізація сприятиме зміцненню соціальної стабільності, посиленню довіри громадян до державних інституцій та забезпеченню відповідності сучасним глобальним викликам.

Визначено, що ключовими компонентами механізму захисту прав людини є правові норми, принципи верховенства права, відповідні інституції (суди, органи публічного управління, інститут омбудсмена тощо), а також процедури, які забезпечують захист прав громадян. Наголошено на необхідності створення ефективної взаємодії між державними інституціями, громадянським суспільством та міжнародними організаціями.

Викладено основні принципи функціонування механізму захисту прав людини, серед яких принципи справедливості, рівності, верховенства права, добросовісності, гуманізму, свободи та прозорості. Ці принципи не лише створюють правову базу для діяльності державних органів, але й сприяють підвищенню довіри громадян до публічного управління.

The aim of this study is to analyze the theoretical foundations, essence and mechanism of human rights protection in the public administration system of Ukraine in modern conditions. It is stated that the mechanism of human rights protection is a fundamental component of the democratic development of Ukraine. Its effective implementation will contribute to strengthening social stability, strengthening citizens' trust in state institutions and ensuring compliance with modern global challenges. It is proposed to consider the mechanism of ensuring human rights as a social mechanism, since it includes not only legal, but also organizational, institutional and social elements aimed at the harmonious functioning of society and ensuring compliance with the fundamental rights and freedoms of every citizen.

The mechanism of human rights protection in the public administration system can be considered as a complex system that encompasses various legal, organizational and procedural means aimed at ensuring the implementation, protection and restoration of human rights. Its feature is the active role of state authorities and local self-government bodies, which through their functions guarantee the observance of the rights and freedoms of citizens. It is determined that the key components of the human rights protection mechanism are legal norms, principles of the rule of law, institutions (courts, public administration bodies, the ombudsman institution, etc.), as well as procedures that ensure the protection of citizens' rights.

The need to create effective interaction between state institutions, civil society and international organizations is emphasized. The main principles of the functioning of the mechanism are outlined, including the principles of justice, equality, rule of law, good faith, humanism, freedom and transparency. These principles not only create a legal basis for the activities of state bodies, but also contribute to increasing citizens' trust in public administration. The article emphasizes the need to develop new approaches to ensuring digital rights, such as the right to free access to information, the right to protection of personal data, digital identity, etc. It is stated that the protection of these rights is an important aspect of Ukraine's integration into the European legal space.

Ключові слова: захист прав людини, механізм, публічне управління, соціальний механізм, верховенство права.

Keywords: protection of human rights, mechanism, public administration, social mechanism, rule of law.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Формування та реалізація ефективного механізму захисту прав людини в системі публічного управління відіграє велике значення. Це обумовлено тим, що захист прав і

свобод людини є ключовою ознакою демократичної держави, яка забезпечує стабільність у суспільстві та довіру громадян до влади.

Ефективний механізм захисту прав людини виконує кілька важливих функцій. По-перше, він гарантує верховенство права, забезпечуючи рівність усіх громадян перед законом і захист від свавільних дій з боку державних органів. По-друге, він запобігає виникненню будь-яких можливих порушень прав, створюючи умови, за яких ризик таких порушень мінімізується через прозорі процедури та контроль. По-третє, механізм сприяє відновленню порушених прав, забезпечуючи доступ до судового, адміністративного чи соціального захисту. По-четверте, він підтримує соціальну стабільність, створюючи рівні можливості для всіх громадян незалежно від їхнього віку, статі, соціального статусу чи інших характеристик.

Важливо, що механізм захисту прав людини має охоплювати не лише формальні правові аспекти, але й соціальні. Це особливо актуально для вразливих категорій населення, таких як діти, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи та національні меншини.

Таким чином, механізм захисту прав людини в системі публічного управління є важливим елементом демократичного розвитку України, забезпечення соціальної справедливості та міжнародного визнання. Його вдосконалення сприятиме стабільності в країні та відповідності сучасним викликам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз досліджень проблеми захисту прав людини в системі публічного управління свідчить про її багатогранність та значну увагу з боку науковців і практиків у різних галузях. Так, даному питанню присвячували свої праці наступні вчені, як: Авер'янов В. Б., Арістов І.В., Бандурка О. М., Вакуленко О.Ф., Данильян О.Г., Рабінович, В. В., Разметаєв Ю.С., Сенчук І.І., Ярмиш О. Н. та ін.. Водночас, враховуючи багатогранність даної теми, дослідження формування та реалізації даного механізму, саме в публічному управлінні залишається недостатньо висвітленим. Особливо в сучасних умовах, коли Україна виборює своє право

на вільне життя, ефективне функціонування механізму захисту прав людини є внутрішнім пріоритетом держави, підтримкою соціальної стабільності, довіри до держави та її інституцій з боку громадян, а також гарантією демократичного шляху розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є дослідження теоретичних основ механізму захисту прав людини в системі публічного управління, а також вивчення основних підходів до трактування сутності механізм захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Процес формування концепції прав людини пройшов тривалий шлях. Перші ідеї про формування прав людини висловлювалися ще мислителями античності, зокрема в Стародавній Греції та Римській державі.

У середньовіччі теорія прав і свобод людини розвивалася обмежено. Важливим документом середньовічного права в цій галузі стала «Велика хартія вольностей» або Магна Карта, прийнята в Англії влітку 1215 року за правління короля Іоанна. У ній проголошувалися деякі права підданих, а також гарантії цих прав [2].

Наступним кроком у забезпеченні прав людини в Англії став Акт 1679 року «Про краще забезпечення свободи підданих та про попередження ув'язнень за морями» («Habeas Corpus Act»). Цим документом уперше було закріплено гарантії недоторканності особи в кримінальному процесі. Ще одним актом британського парламенту, який увійшов в історію прав людини, став Акт англійського парламенту 1689 року (Білль про права), в якому було закріплено право на свободу слова в парламенті, а також право підданих звертатися з петиціями до короля [10].

Яскравим представником англійської школи прав людини того часу був Джон Локк, який розробив теорію природних прав людини, до основних із яких відносив право на життя, свободу та власність. Французькі просвітителі,

зокрема Шарль-Луї Монтеск'є, Поль Гольбах, Дені Дідро та Жан-Жак Руссо, внесли чимало нововведень у концепцію прав людини [10].

Французьким аналогом Білля про права стала Декларація прав людини і громадянина 1789 року. У цьому історичному документі вперше у систематизованій формі були закріплені основні права людини, які мали форму гарантій, адресованих органам влади [10].

Отже, права людини – це зумовлені природою людини можливості, які знаходять закріплення в законодавчих актах та забезпечуються органами влади. Вони є легальним способом вираження потреб людини в різних сферах життєдіяльності, а також її здатностей до розвитку та творчості.

Влада в певному часі та просторі визначає суспільні інтереси, яким слід дотримуватись у певній державі. Як передумова демократичної держави, суспільний інтерес має бути виправданий на основі загальновизнаних цінностей і потреб відповідного суспільства. Складовою частиною цього інтересу має бути захист прав людини. Теоретично права людини можна розглядати в різних аспектах, які відображають еволюцію суспільства та його потреб у конкретні історичні періоди. Так, захист громадянських і політичних прав, таких як свобода пересування, особиста гідність і недоторканність людського життя, зазвичай пов'язують із правами негативного статусу. Вони передбачають обов'язок держави утримуватися від втручання в реалізацію цих прав громадянами. Однак для їх ефективного забезпечення держава повинна виконувати певні позитивні обов'язки, наприклад, забезпечувати захист від порушень цих прав іншими особами або створювати механізми правового захисту [15].

Соціальні та економічні права, які є характерними для іншої групи прав, передбачають активні дії з боку держави. Це права позитивного статусу, що вимагають від держави створення відповідних умов, які дозволяють громадянам реалізовувати власні права на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист тощо. Держава зобов'язана забезпечувати як юридичні, так і фактичні передумови для реалізації цих прав [11].

Теорія також виділяє права, які ґрунтуються на колективному аспекті, такі як право на самовизначення. Ці права, віднесено до третьої групи і відображають колективні інтереси суспільства або груп, наприклад, права на збереження культурної спадщини чи рівний доступ до ресурсів. Розвиток постіндустріального суспільства також призвів до виокремлення четвертої групи прав, які включають, наприклад, право на здорове довкілля, що стає все більш актуальним у сучасних умовах. Окрім того до цієї групи можна віднести права, які засновані на розвитку інформаційно-комунікаційних технологій або так звані інформаційні або цифрові права. До них відносять право на вільний доступ до інформації, право на цифрову особистість, електронне громадянство тощо [12].

Останні дві групи прав часто знаходять своє визнання та реалізацію через адміністративні процедури і механізми, спрямовані на захист колективних інтересів та довгострокового сталого розвитку. Це свідчить про еволюцію прав людини відповідно до змін у суспільних потребах і глобальних викликах.

Термін «механізм» (англ. *mechanism*; нім. *mechanismus*) походить з технічної галузі, де він означає сукупність пристроїв, які передають або перетворюють рух одного об'єкта на рух іншого [4].

У суспільному контексті це поняття вперше застосував О. Конт, пояснюючи цілісність і життєздатність суспільства як «соціального організму». На його думку, кожне суспільство функціонує завдяки своєму соціальному механізму, який забезпечує його розвиток і виживання [2]. Згодом ідея соціального механізму отримала різні інтерпретації в працях багатьох класиків соціології, таких як Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, М. Вебер, Т. Веблен, К. Маркс, Т. Парсонс та інші.

Соціальний механізм характеризує різні аспекти громадського життя, забезпечуючи його функціонування, розвиток та стабільність. Він відображає системи взаємодій між людьми, групами, інституціями та суспільством у

цілому, спрямовані на досягнення гармонії, порядку та ефективного вирішення соціальних проблем.

Сфера наукових завдань, які вирішуються за допомогою категорії «соціальний механізм», охоплює широкий спектр досліджень. Зокрема, з початку 1980-х років увага вчених була зосереджена на таких аспектах, як визначення механізмів соціального управління, вивчення демографічного розвитку, стимулювання праці, формування міграційних орієнтацій, соціально-економічний розвиток регіонів та розробка соціальних механізмів розвитку економіки. Вирішення цих питань відіграли важливу роль у формуванні сучасного уявлення про функціонування соціальних систем.

Нині в суспільних науках поняття «соціальний механізм» зазвичай трактується у двох ключових аспектах:

1. як взаємодія соціальних структур, норм, інститутів і моделей поведінки, яка забезпечує функціонування соціальної системи [3]. Цей підхід підкреслює системний характер соціального механізму, його здатність поєднувати різні елементи суспільного життя для забезпечення стабільності та розвитку;

2. як самостійний засіб регулювання суспільно значущих відносин, що реалізується через взаємодію між соціальними групами, спільнотами, елементами соціальної структури та різними аспектами соціальних процесів [11]. У цьому розумінні соціальний механізм виступає інструментом, який допомагає узгоджувати інтереси різних суб'єктів і підтримувати соціальний порядок.

Таким чином, соціальний механізм можна розглядати як ключову концепцію, яка дозволяє досліджувати складні взаємозв'язки у суспільстві, забезпечувати гармонійне функціонування соціальних систем і впливати на їхній розвиток у відповідь на виклики часу.

Механізм забезпечення прав людини можна розглядати як соціальний механізм, оскільки він включає не лише правові, але й організаційні, інституційні та соціальні елементи, спрямовані на гармонійне функціонування

суспільства та забезпечення дотримання фундаментальних прав і свобод кожного громадянина.

Як справедливо зазначає Вакуленко О.Ф. для реалізації соціального механізму важливим є дотримання принципів, адже вони допомагають об'єднати норм права, зокрема захисту людини. Механізми захисту прав людини в системі публічного управління є важливим елементом забезпечення справедливості та демократичного розвитку суспільства. Вони включають сукупність правових, організаційних та інституційних засобів, які спрямовані на забезпечення дотримання, реалізації та відновлення прав людини. Теоретично ці механізми ґрунтуються на концепції верховенства права, що гарантує кожній людині захист її прав на рівні державних і міжнародних інституцій [3].

Під механізмом захисту прав і свобод людини Данильян О.Г. пропонує розуміти «систему певних соціальних інститутів, правових норм, засобів захисту (судових, адміністративних, цивільно-правових, кримінальних-правових та інших), що забезпечують найбільш повний і ефективний захист прав і свобод людини і громадянина [5].

Сидорчук Ю.М. вважає, що механізм захисту прав людини – це механізм, який складається з певних частин, таких як право на захист; форма та спосіб захисту прав; процес та порядок звернення до відповідних органів, установ та організацій [13].

Сенчук І.І. вважає, що основу механізму захисту прав і свобод людини і громадянина складають правові принципи, норми (юридичні гарантії), а також умови та вимоги до діяльності органів влади, місцевого самоврядування, їхніх посадових осіб і громадян. У своїй сукупності ці елементи забезпечують дотримання, реалізацію та захист прав і свобод громадян [12].

Ми вважаємо, що механізм захисту прав людини в системі публічного управління можна розглядати як складну систему, що охоплює різноманітні правові, організаційні та процедурні засоби, спрямовані на забезпечення реалізації, захисту і відновлення прав людини. Його особливістю є активна

роль органів державної влади та місцевого самоврядування, які через свої функції гарантують дотримання прав і свобод громадян.

Цей механізм включає у себе правові норми та принципи, які встановлюють основи захисту прав, а також інституції, що відповідають за їх реалізацію, такі як суди, органи контролю, омбудсмен тощо. Він також охоплює процедури й інструменти, які дозволяють громадянам ефективно захищати свої права, наприклад, через судовий або адміністративний розгляд.

Особливістю механізму є його багатофункціональність: він не лише реагує на порушення прав, але й запобігає їм, створюючи умови для повноцінної реалізації прав людини. Крім того, механізм діє на основі принципів верховенства права, рівності, прозорості та підзвітності органів публічного управління.

Отже, пропонуємо під механізмом захисту прав людини в системі публічного управління розуміти сукупність правових норм, принципів, процедур, інституцій та засобів, які забезпечують дотримання, реалізацію, відновлення та захист прав і свобод людини через діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного управління. Реалізація даного механізму спрямовано на гарантування правової захищеності громадян, запобігання порушенням, а також створення умов для ефективної взаємодії між державою і суспільством. Соціальний аспект цього механізму включає взаємодію з громадянським суспільством, врахування інтересів вразливих груп населення, таких як діти, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи та національні меншини, а також створення умов для рівного доступу до правосуддя, соціальних послуг та суспільних ресурсів.

Складові механізму наведено на рис 1.

Рис 1. Складові механізму захисту прав людини

Джерело: авторська розробка

Безперечно, основою для функціонування механізмів захисту прав людини є правові норми. Конституція України визначає права і свободи людини як найвищу соціальну цінність, а також зобов'язує державу гарантувати їх дотримання. Крім того, законодавчі акти деталізують права громадян та механізми їх захисту, включаючи адміністративні процедури, доступ до суду, інститут омбудсмена та інші інструменти [7].

Організаційний аспект механізмів захисту прав людини включає діяльність органів державної влади, таких як суди, правоохоронні органи, органи місцевого самоврядування. Важливу роль відіграє також Уповноважений Верховної Ради з прав людини, який здійснює моніторинг дотримання прав людини та виступає посередником між громадянами й органами влади [8].

Особливістю механізмів захисту прав людини є їх двосторонній характер. З одного боку, держава повинна утримуватися від дій, які

порушують права громадян (негативний обов'язок), а з іншого боку, вона має забезпечувати умови для реалізації цих прав (позитивний обов'язок). Це вимагає активних дій з боку органів публічного управління, таких як розробка соціальних програм, створення правових умов для захисту прав, доступу до освіти, охорони здоров'я тощо.

Окрім того механізм захисту має бути гнучким і адаптивним до змін у суспільстві. Це стосується нових викликів, таких як цифрові права, екологічні проблеми, а також імплементації міжнародних стандартів у національне законодавство. Також важливим аспектом є наявність зворотного зв'язку. Соціальний контроль, здійснюваний громадськими організаціями, дозволяє оцінити роботу механізму захисту прав людини, виявити його слабкі місця і визначити напрями для вдосконалення.

Основними принципами забезпечення захисту прав людини є наступні:

- принцип справедливості, який забезпечує рівне та неупереджене ставлення до кожної особи, врахування її прав та інтересів у правовідносинах;
- принцип рівності, який гарантує забезпечення рівних можливостей для всіх осіб у реалізації своїх прав незалежно від статі, віку, національності, соціального статусу чи інших ознак;
- принцип верховенства права, який є фундаментальним принципом забезпечення захисту прав людини та означає, що всі суб'єкти правовідносин, включаючи державні органи, посадових осіб та громадян, зобов'язані діяти в межах і відповідно до закону;
- принцип добросовісності, а саме дотримання чесності, етичних норм і відповідальності в діяльності органів влади, що забезпечують права людини;
- принцип гуманізму - орієнтація на повагу до людської гідності, цінності кожної особи та захист її фундаментальних прав;
- принцип свободи творення умов для вільного вибору особою своїх дій та рішень у межах, встановлених законом;

- принцип прозорості, який забезпечує відкритість та доступність інформації про діяльність органів публічного управління, пов'язану із захистом прав людини, що дозволяє громадянам контролювати дії влади, брати участь у процесах прийняття рішень та оперативно реагувати на можливі порушення.

Отже, механізми захисту прав людини є важливим інструментом для гарантування прав громадян у системі публічного управління. Їх ефективність залежить від дотримання принципів верховенства права, прозорості діяльності органів влади та взаємодії держави з громадянським суспільством.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже розглядаючи сутність та зміст механізму захисту прав людини в сучасному суспільстві, важливо врахувати кілька аспектів. По-перше, це обов'язкове дотримання правових норм. Саме правові норми визначають права і свободи людини та громадянина в конкретному суспільстві. Їх закріплення у правовій системі потребує політичної волі правлячої еліти, активності політичних партій та громадських організацій. Це свідчить про значну роль суб'єктивного чинника в цьому процесі.

По-друге, важливу роль у функціонуванні механізму захисту прав людини відіграють соціальні інститути, які забезпечують його реалізацію.

По-третє, участь громадян у реалізації механізму. Саме їх активна участь у захисті своїх прав, звернення до державних органів і участь у громадських ініціативах сприяють ефективному функціонуванню даного механізму. Сформований таким чином соціальний контроль з боку громадських організацій є одним із ключових каналів зворотного зв'язку, що дозволяє оцінювати ефективність роботи механізмів захисту прав людини та визначати напрямки для їх удосконалення.

Подальші дослідження механізму захисту прав людини в системі публічного управління можуть проводитися як в теоретичній так і практичній площині. Зокрема доцільно розробляти нові підходи до розуміння механізму захисту прав людини в умовах цифровізації, що включає взаємозв'язок

правових, інституційних та соціальних складових і дослідження принципів його функціонування в сучасному суспільстві.

Література

1. Арістова І. В. Соціальна функція держави як визначальна категорія права соціального забезпечення України. Форум права, 2006. № 2. С. 18–21.
2. Бех В. Соціальний організм країни. Запоріжжя : ЗДУ, 1999. - 186 с.
3. Вакуленко О.Ф. Механізм забезпечення соціальної функції держави у публічній сфері. Юридична наука. 2020. № 5. С. 68-79. DOI: 10.32844/2222-5374-2020-107-5-1.08 (дата звернення 12.12.2024р.).
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ Укл. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728с.
5. Данильян О.Г. Механізм захисту прав людини в сучасному суспільстві: теоретико-правовий дискурс. Вісник Національного університету «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. 2013. № 4. С. 48-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_4_9 (дата звернення 27.12.2024р.).
6. Енциклопедія державного управління: у 8 томах/ Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія: Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К.: НАДУ, 2011.
7. Конституція України (станом на 01.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 27.12.2024р.).
8. Криштанович М. Ф. Механізми державного управління діяльності інституцій у сфері забезпечення соціальної безпеки суспільства. Державне управління. 2018. № 1(8). С. 225–229.
9. Мельничук С.М. Механізм захисту прав людини і громадянина: проблеми функціонування. Вісник ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка. 2023. Вип. 4(104). С. 24-34. DOI: 10.33766/2786-9156.104.24-34 (дата звернення 04.01.2025р.).
10. Орленко В.І., Орленко В.В. Історія держави і права зарубіжних країн: Посібник. - К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2008. - 244 с.
11. Панкевич О.З. Соціальна держава: проблеми загальної теорії. Монографія / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. П.М. Рабіновича. - Львів: Львівський юридичний інститут МВС України, 2004. 183 с.

12. Разметаєва Ю.С. Доктрина та практика захисту прав людини. Навч. посібник. К.:Вид-во «ФОП Гомблевська О.О.», 2018. 364с. URL: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_1_copy.pdf (дата звернення 04.01.2025р.).

13. Сенчук І.І. Механізм захисту прав людини: актуальні проблеми дослідження. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: тези доповідей учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.). Харків : ХНУВС, 2019. С. 189-191.

14. Сидорчук Ю. М. Механізми захисту прав людини та громадянина: сутність і перспективи розвитку в Україні. Науковий вісник Чернівецького університету. 2013. Вип. 682. С. 33–35.

15. Sever T., Rakar I., Kovač P. rotecting Human Rights Through Fundamental Principles of Administrative Procedures in Eastern Europe DANUBE: Law and Economics Review, 5 (4), 249–275 DOI: 10.2478/danb-2014-0014 (дата звернення 06.01.2025р.).

References

1. Aristova, I. V. (2006), “The social function of the state as a defining category of social securit law in Ukraine”, *Forum prava*, vol.2, pp. 18–21.

2. Bekh, V. (1999), *Sotsial'nyi orhanizm krainy* [The social organism of the country], ZDU, Zaporizhzhia, Ukraine.

3. Vakulenko, O. F. (2020), “Mechanism of ensuring the social function of the state in the public sphere”, *Yurydychna nauka*, vol.5, pp. 68–79, [Online], DOI: 10.32844/2222-5374-2020-107-5-1.08.

4. Busel V. T. (2005), *Velykyi Tlumachnyi Slovnyk Suchasnoi Ukrainskoi Movy* [Comprehensive Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian Language], VTF “Perun”, Kyiv. Irpin, Ukraine.

5. Danylyan, O. H. (2013), “Mechanism for the protection of human rights in modern society: theoretical and legal discourse”, *Yurydychna akademiia Ukrainy im. Yaroslava Mudroho*, vol.4, pp. 48–55, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_4_9 (accessed 27 December 2024).

6. Kovbasyuk, Y. V. (2011), *Entsyklopediia derzhavnoho upravlinnia* [Encyclopedia of Public Administration], NADU, Kyiv, Ukraine.

7. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “The Constitution of Ukraine”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 15 November 2024)
8. Kryshchanovych, M. F. (2018), “Mechanisms of state governance of institutions ensuring the social security of society”, *Derzhavne upravlinnia*. Vol. 1(8), pp.225–229.
9. Melnychuk, S. M. (2023), “Mechanism for the protection of human and citizen rights: problems of functioning”, *Visnyk LNNI im. E. O. Didorenka*, Vol.4(104), pp. 24–34, [Online], DOI: 10.33766/2786-9156.104.24-34
- 10 Orlenko, V. I., & Orlenko, V. V. (2008), *Istoriia derzhavy i prava zarubizhnykh krain* [History of the state and law of foreign countries], Palivoda A. V., Kyiv, Ukraine.
11. Pankevych, O. Z. (2004), *Sotsial'na derzhava: problemy zahal'noi teorii* [The social state: problems of general theory], Lviv Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, Ukraine.
12. Razmetayeva, Y. S. (2018), *Doktryna ta praktyka zakhystu prav liudyny* [Doctrine and practice of human rights protection], Publisher “FOP Gomblevska O.O.”, Kyiv, Ukraine, [Online], available at: https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/phd_1_copy.pdf (accessed 4 January 2025).
- 13 Senchuk, I. I. (2019), “Mechanism for the protection of human rights: current issues of research”, *Pravookhoronna funktsiia derzhavy: teoretyko-metodolohichni ta istoryko-pravovi problemy Tezy dopovidei uchasnykiv Mizhnar. nauk.-prakt. Konf*, [Law Enforcement Function of the State: Theoretical-Methodological and Historical-Legal Problems. Proceedings of the International Scientific-Practical Conference], KhNUVS, Kharkiv, Ukraine, pp.189–191.
14. Sydorchuk, Y. M. (2013), “Mechanisms of human and citizen rights protection: essence and prospects of development in Ukraine”, *Naukovyi Visnyk Chernivetskoho Universytetu*, vol.682, pp. 33–35.
- 15 Sever, T., Rakar, I., & Kovač, P. (2014), “Protecting Human Rights Through Fundamental Principles of Administrative Procedures in Eastern Europe”, *DANUBE: Law and Economics Review*, vol. 5(4), pp. 249–275, [Online], DOI: 10.2478/danb-2014-0014.

Стаття надійшла до редакції 11.01.2025 р.